
مراكز مالی بین المللی (IFC)

ماهیت، ساختار و کارکردها

دکتر فرهمند معین

دکتر محمد سیرجیان

دکتر علی حسین نیرزاده

۱۳۹۷

مؤسسه آموزشی تألیفی ارشدان

سرشناسه	فرهمنند معین، حامد، ۱۳۷۰-
عنوان و نام پدیدآور	مرکز مالی بین‌المللی (IFC) ماهیت، ساختار و کارکردها حامد فرهمنندمعین، محمد شیریحیان، علی حسین نبی‌زاده.
مشخصات نشر	تهران: موسسه آموزشی تألیفی ارشدان، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	۱۵۲ ص: مصور، جدول، نمودار.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۹۹۵-۴۷۶-۶-
وضعیت فهرست نویسی	فیپا
یادداشت	کتابنامه: ص. [۱۴۹] - ۱۵۲.
موضوع	شرکت بین‌المللی سرمایه‌گذاری
موضوع	International Finance Corporation
شناسه افزوده	شیریحیان، محمد، ۱۳۶۳-
شناسه افزوده	ن: - اده، علی حسین، ۱۳۶۶-
رده بندی کنگره	۱۳۹۷: ۴/۵/۱/۵ HG388
رده بندی دیویی	۳۲/۱۰۰
شماره کتابشناسی ملی	۵۵/۷۶۵۰

ارشدان

مؤسسه آموزشی تألیفی ارشدان

مرکز مالی بین‌المللی (IFC) ماهیت، ساختار و کارکردها

حامد فرهمنندمعین، محمد شیریحیان، علی حسین نبی‌زاده

آموزشی تألیفی ارشدان

اول

اول ۱۳۹۷

www.irantypist.com

www.irantypist.com

۹۷۸-۶۰۰-۹۹۵-۴۷۶-۶-

۱۰۰۰

www.arshadan.com

www.arshadan.net

۰۲۱۴۷۶۲۵۵

۳۵۰۰۰ تومان

■ نام کتاب:

■ تألیف:

■ ناشر:

■ ویرایش:

■ نوبت چاپ:

■ حروفچینی و صفحه آرایی:

■ طراحی و گرافیکست:

■ شابک:

■ شمارگان:

■ مرکز خرید آنلاین:

■ مرکز پخش و توزیع:

■ قیمت:

فهرست مطالب

۹	خلاصه کتاب.....
۱۳	فصل اول: بررسی ماهیت، کارکرد و آخرین وضعیت مراکز مالی بین‌المللی.
۱۳	مقدمه.....
۱۴	۱-۱ گفتار اول: چیستی و اهداف مرکز مالی بین‌المللی.....
۱۴	۱-۱-۱ تعریف مرکز مالی بین‌المللی (IFC).....
۱۶	۱-۱-۲ چیستی مراکز مالی بین‌المللی.....
۱۸	۱-۱-۳ اهداف مراکز مالی بین‌المللی.....
۲۰	۲-۱ گفتار دوم: بررسی تاریخی روند شکل‌گیری مراکز مالی بین‌المللی.....
۲۰	۱-۲-۱ شکل‌گیری مفهوم مرکز مالی.....
۲۱	۲-۲-۱ ایتالیا، مهد اولین مرکز مالی.....
۲۱	۳-۲-۱ مرکز مالی جدید جهان در هند.....
۲۳	۴-۲-۱ جایگزینی لندن به جای امستردام.....
۲۵	۵-۲-۱ ظهور نیویورک به عنوان رقیب اصلی لندن.....
۲۶	۶-۲-۱ ظهور مراکز مالی غیر غربی.....
۲۶	۳-۱ گفتار سوم: معرفی ساختار و کارکردهای مراکز مالی بین‌المللی.....
۲۶	۱-۳-۱ کارکردهای استاندارد.....
۲۷	۲-۳-۱ کارکردهای ممکن مراکز مالی.....
۲۸	۴-۱ گفتار چهارم: تبیین معیارهای کارآمدی و اولویت‌بندی مراکز مالی بین‌المللی.....
۲۹	۱-۴-۱ معیارهای کارآمدی مراکز مالی بین‌المللی از منظر شاخص‌های جهانی.....
۳۹	۲-۴-۱ اولویت‌بندی مراکز مالی مهم بر اساس شاخص‌های جهانی.....
۴۱	۳-۴-۱ شاخص توسعه مراکز بین‌المللی شین‌ها- داو جونز.....
۴۲	۴-۴-۱ معیارهای کارآمدی و موفقیت مراکز مالی از منظر بیزینس اسکول.....
۵-۱	گفتار پنجم: بررسی کلی آخرین وضعیت مراکز مالی بین‌المللی و تبیین جایگاه آنها
۴۳	نسبت به یکدیگر.....

۴۵	۱-۵-۱ بانکداری
۴۶	۲-۵-۱ معاملات ارزشهای خارجی
۴۶	۳-۵-۱ بیمه
۴۷	۴-۵-۱ بازارهای سهام و اوراق قرضه
۴۸	۵-۵-۱ صندوق‌های مدیریت دارایی
۴۹	۶-۵-۱ معاملات ابزار مشتقه
۵۰	۷-۵-۱ خدمات حقوقی و قانونی
۵۱	۶-۱ گفتار ششم: ش. ایط و اقتضائات نهادی مراکز مالی بین‌المللی

فصل دوم. بررسی ساختار و آخرین وضعیت مراکز مالی بین‌المللی منتخب. ۵۳

۵۳	مقدمه
۵۴	۱-۲ گفتار اول: مراکز مالی مهم غرب
۵۴	۱-۱-۲ مرکز مالی بین‌المللی لندن
۶۴	۲-۱-۲ مرکز مالی بین‌المللی نیویورک
۶۷	۳-۱-۲ منطقه متمرکز مالی متروپلیس آمستردام
۷۸	۴-۱-۲ مرکز مالی پاریس
۸۰	۵-۱-۲ مرکز مالی فرانکفورت
۸۱	۶-۱-۲ مرکز خدمات مالی بین‌المللی دوبلین
۸۴	۷-۱-۲ مرکز مالی تورنتو
۸۴	۸-۱-۲ مرکز مالی زوریخ
۸۴	۹-۱-۲ مرکز مالی لوکزامبورگ
۸۵	۱۰-۱-۲ مرکز مالی مادرید
۸۵	۱۱-۱-۲ مرکز مالی میلان
۸۵	۱۲-۱-۲ مرکز مالی شیکاگو
۸۶	۲-۲ گفتار دوم: مراکز مالی مهم شرق
۸۶	۱-۲-۲ مرکز مالی بین‌المللی سنگاپور
۹۱	۲-۲-۲ مرکز مالی بین‌المللی هنگ کنگ
۹۷	۳-۲-۲ مرکز مالی جهانی شانگهای (SWFC)

۱۰۱.....	۲-۲-۴ مرکز مالی توکیو
۱۰۱.....	۲-۲-۵ مرکز مالی سنول
۱۰۲.....	۲-۲-۶ مرکز مالی سیدنی
۱۰۲.....	۲-۳-۳ گفتار سوم: مراکز مالی مهم آسیای میانه و خاورمیانه
۱۰۳.....	۲-۳-۱ مرکز مالی بینالمللی دبی (IFIC)
۱۱۷.....	۲-۳-۲ مرکز مالی استانبول
۱۲۲.....	۲-۳-۳ مرکز مالی آستانه قزاقستان (در دست ساخت)
۱۲۵.....	۲-۴-۴ گفتار چهارم: مراکز مالی فراساحلی (OFCS)
۱۲۷.....	۲-۴-۱ گفتار پنجم: درسها و تجربیات مورد استفاده مراکز منتخب در ایجاد مرکز مالی ایران
۱۲۷.....	۲-۵-۱ لزوم وجود یک یا چند برج بلند طبقه یا منطقه وسیع برای جا دادن تمامی فعالیتهای در یکجا
۱۲۷.....	۲-۵-۲ لزوم وجود گسدهای از خدمات، امکانات و زیرساختها
۱۲۸.....	۲-۵-۳ لزوم وجود قوانین مجزا از سرزمین مادر با انعطافپذیری بالا
۱۲۸.....	۲-۵-۴ لزوم وجود تسهیلات و معافتهای مالیاتی، گمرکی، مجوزها و غیره برای بلندمدت
۱۲۹.....	۲-۵-۵ وجود شرایط کسب و کار سهل و مجزا از قوانین سرزمین مادر
۱۲۹.....	۲-۵-۶ وجود نیروی انسانی متخصص
۱۲۹.....	۲-۵-۷ لزوم ابداع، نوآوری و ارائه محصولات مالی جدید
۱۳۰.....	۲-۵-۸ سابقه و حسن شهرت
۱۳۰.....	۲-۵-۹ ارتباط با سایر مراکز مالی
۱۳۱.....	فصل سوم: تبیین ظرفیتهای و وضع مطلوب
۱۳۱.....	مقدمه
۱۳۲.....	۳-۱-۱ گفتار اول: ضرورت و مزایای ایجاد مرکز مالی در کشور
۱۳۳.....	۳-۱-۱-۱ تمرکز فعالیتهای مالی در یکجا و استفاده از مزایای این مرکزیت
۱۳۳.....	۳-۱-۱-۲ ایجاد یک الگو و شخصیت حقوقی شناخته شده و موفق جهانی در ایران
۱۳۴.....	۳-۱-۳ کاربریهای ممکن برای مرکز مالی ایران

- ۲-۳ گفتار دوم: بررسی سوابق و آخرین تحولات پیرامون ایجاد مرکز مالی بین‌المللی در کشور
۱۳۵.....
- ۱-۲-۳ مرکز مالی ایران در پارک شهر ۱۳۵.....
- ۲-۲-۳ مرکز مالی بین‌المللی ایران در کنار برج میلاد ۱۳۵.....
- ۳-۲-۳ تدوین الگوی ایرانی مرکز مالی ایران از سال ۱۳۹۳ در سازمان بورس ۱۳۷.....
- ۴-۲-۳ اقدامات شورای هماهنگی مناطق آزاد و سازمان بورس در سال ۱۳۹۳ ۱۳۸.....
- ۵-۲-۳ طرح مفهومی مرکز مالی کیش ۱۳۹.....
- ۶-۲-۳ طرح مسئله مرکز مالی منطقه آزاد انزلی ۱۴۰.....
- ۱-۲-۳ مرکز مالی بین‌المللی در فرودگاه امام خمینی ۱۴۱.....
- ۸-۲-۳ اقدام عملی برای تأسیس مرکز مالی بین‌المللی تهران توسط بانک پارسیان ۱۴۲.....
- ۳-۳ گفتار سوم: تبیین مزایای ایجاد مرکز مالی در ایران ۱۴۴.....
- ۱-۳-۳ فهم نادرست در به‌ش‌نیازهای یک مرکز مالی بین‌المللی ۱۴۴.....
- ۲-۳-۳ جانمایی در زمین‌های سران، قیمت و مشکل نبود بودجه ۱۴۴.....
- ۳-۳-۳ تلقی نادرست برخی مدیران بانکی از سرمایه‌گذاری در مرکز مالی ۱۴۴.....
- 3-3-4 نبود انعطاف‌های قانونی ۱۴۶.....
- ۵-۳-۳ چالش افتتاح حساب ارزی برای خارجی‌ها ۱۴۷.....
- ۶-۳-۳ موانع تحریمی حضور جدی بانکها و مؤسسات مالی خارجی در ایران ۱۴۷.....
- ۷-۳-۳ مخالفت‌ها و ممانعت‌های بانک مرکزی ۱۴۷.....
- ۴-۳ گفتار چهارم: جمع‌بندی ۱۴۸.....
- منابع و مأخذ ۱۵۱**
- الف) منابع انگلیسی ۱۵۱.....
- ب) منابع فارسی ۱۵۳.....

خلاصه کتاب

تبدیل شدن به یک مرکز مالی بین‌المللی (IFC) به طور سنتی یک مزیت قوی در اقتصاد به حساب می‌آید. به ویژه در اقتصادهای نوظهور، وجود یک مرکز مالی نقطه قوت مهمی محسوب می‌شود. هرچند بانک‌ها و مؤسسات مالی بسیاری در ایران به صورت استقرار دائمی یا حضور شعبه فعالیت دارند، اما پراکندگی زیاد این مؤسسات، مانع از هم‌افزایی در ارائه خدمات از سوی آن‌ها شده است. تمرکز این مؤسسات در یک محیط بسته و کنار هم، رقابت آن‌ها برای ارائه خدمات با هزینه‌های کمتر و کیفیت بالاتر را تشدید خواهد کرد. همچنین قرارگیری انواع خدمات ارائه شده از سوی این مؤسسات در یکجا در کنار خدمات مؤسسات مکمل همچون مؤسسات حقوقی، مشاوره، مؤسسات حسابداری، انواع صندوق‌ها، بازار سرمایه و نهادهای نظارتی آن‌ها، اهداف بزرگ را کاهش می‌دهد. در این صورت افراد نیازمند این خدمات می‌توانند با مراجعه به یک محیط، ساختمان یا برج متمرکز، تمامی خدمات مورد نیاز خود را در یک فضای رقابتی سرشار با کیفیت و سرعت مطلوب و هم با هزینه‌های کمتری دریافت نمایند. کمبود منابع و امکانات در بازارهای مالی کشور به دلیل توسعه ناهماهنگ بازارهای مالی (پول، سرمایه و بیمه)، نیاز شرکت‌ها و نگاه‌های اقتصادی به زیرساخت‌های مالی مناسب‌تر، ضرورت بهره‌گیری از فرصت‌های سرمایه‌گذاری و ارتباط با بازارهای جهانی و ارائه ابزارهای نوین مالی و... از دیگر ضرورت‌های ایجاد مرکز مالی در کشورهاست.

اگرچه در ابتدا ایجاد چنین مراکزی به عنوان یک مزیت برای کشورها محسوب می‌شد، اما گسترش تأسیس مراکز مالی در کشورهای مختلف سبب شده است ایجاد چنین مرکزی تبدیل به یک ضرورت شود. به همین منظور، در این پژوهش نیز به دنبال بررسی ایجاد مرکز مالی در ایران خواهیم بود. این بررسی در سه فصل به شرح زیر انجام می‌شود:

با توجه به تفاوت فهم کارشناسان داخلی از واژه مرکز مالی، در فصل اول این پژوهش ابتدا با استفاده از منابع موثق، تعریف جامعی از مراکز مالی بین‌المللی، چيستی و اهداف آن‌ها ارائه

می‌گردد. در ادامه روند شکل‌گیری مراکز مالی در بستر مطالعات تاریخی دنبال می‌شود، کارکردها و ساختار مراکز مالی تشریح شده و بر اساس این کارکردها مراکز مالی با یکدیگر مقایسه می‌شوند. این مقایسه با شاخص‌های موجود و به تفکیک کارکردهای مراکز مالی انجام می‌گردد تا مشخص شود در فصل دوم، باید کدام مراکز مالی را با دقت بیشتری مورد مطالعه قرار داد. در نهایت مهم‌ترین اقتضات نهادی برای موفقیت یک مرکز مالی بیان شده است.

مقایسه مراکز مالی به بررسی تاریخی، نقش و اهمیت آن‌ها در خدمت به فعالیت مالی ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی متمرکز است. امروزه طیف متنوعی از مراکز مالی در سراسر جهان وجود دارد. مراکز مالی قدیمی مانند آمستردام، لندن، پاریس، نیویورک و توکیو دارای سابقه طولانی در ارائه خدمات مالی هستند. در حالی که نیویورک و لندن اغلب به عنوان مراکز اصلی مالی جهانی محسوب می‌شوند، مراکز مالی تأسیس شده، رقابت قابل توجهی با آن‌ها دارند و چندین مرکز مالی جدیدتر در حال توسعه هستند. هر مرکز مالی شرایط ویژه‌ای شامل قوانین متفاوت و متنوع، مالیات و محدود قانونی و نظارتی ارائه می‌دهد.

در فصل دوم، مراکز مالی موجود دنیا در سه دسته مراکز مالی غرب، شرق و خاورمیانه مورد بررسی قرار می‌گیرد. در نهایت درس‌ها و تجارب مراکز مالی مورد بررسی به صورت خلاصه وار جمع‌بندی می‌شود تا جهت ارائه پیشنهاد برای ایجاد مراکز مالی در ایران مورد بهره‌برداری قرار گیرد. این فصل نشان خواهد داد که ایجاد یک اکوسیستم مالی تا چه حد می‌تواند برای گسترش خدمات مالی و ارائه خدمات مالی نوین مفید باشد. بررسی تجربه فعالیت مراکز مالی در کشورهای مطرح نیز به خوبی نشان می‌دهد که بخش قابل توجهی از پیشرفت این کشورها در عرصه اقتصاد جهانی، مدیون پویایی مؤسسات مستقر در مراکز مالی این کشورها است. رقابت مؤسسات مالی فعال در یک رشته مالی، در کنار مکمل بودن فعالیت مؤسسات مالی فعال در رشته‌های کاری مختلف، مراکز مالی کشورها را به قطب‌های

سرمایه و دارایی تبدیل کرده است. موفقیت مراکز مالی کشورهای غرب، شرق و خاورمیانه به دلیل ایجاد مجموعه‌ای از خدمات مالی در گستره ملی و بین‌المللی است.

تعدد مراکز مالی حتی در منطقه خاورمیانه و آسیای میانه حکایت از آن دارد که کارکرد موفقیت‌آمیز مراکز مالی در دنیا پذیرفته شده است و کم‌کم وجود چنین مرکزی در هر کشور، تبدیل به یک امر ضروری می‌شود. در فصل سوم به دنبال پاسخ به این سؤال می‌رویم که چرا با وجود ظرفیت‌های قابل توجه این مراکز، تاکنون مرکز مالی در ایران ایجاد نشده است. از این رو در این فصل با تشریح تلاش‌هایی که در راستای ایجاد مرکز مالی در ایران صورت پذیرفته است و بررسی علل شکست آن‌ها، سعی می‌شود پیشنهادی جامع با رعایت همه جوانب ارائه شود. این بار با تلاشی راسخ و عزمی ملی، ایران نیز شاهد فعالیت یک مرکز مالی پیشرفته در خاک خود باشد. نتایج فصل سوم حاکی از آن است که با وجود تلاش‌های جسته و گریخته برای ایجاد مرکز مالی در ایران، اما تاکنون هیچ یک از آن‌ها به سرانجام نرسیده است. پراکندگی این تلاش‌ها از یک سو و عدم دستیابی به نتیجه ملموس از سوی دیگر، نشان از نبود عزم ملی در این زمینه است. باید مسئولان رده بالای حکومتی به این نتیجه و اعتقاد برسند که وجود چنین مرکزی در کشور یکی از زیرساخت‌های اساسی بخش مالی و از نیازهای ضروری کشور است. تنها در این صورت است که ایجاد چنین مرکزی به عنوان یک پروژه ملی در نظر گرفته شده و با درنهایت به نتیجه خواهد رسید.

اما این تنها چالش موجود برای ایجاد مرکز مالی در ایران نیست. پیش‌نیاز اساسی فعالیت مراکز مالی، وجود سطح گسترده‌ای از اختیارات همچون اختیاراتی است که در اختیار مناطق آزاد اقتصادی قرار می‌گیرد. در واقع مراکز مالی به مثابه مراکز آزاد مالی شناخته می‌شوند که قوانین مجزا از سرزمین مادر، انعطاف‌پذیری بالا، تسهیلات و معافیت‌های مالیاتی، گمرکی و از مجوزهای خاص برخوردار بوده و شرایط کسب و کار تسهیل شده‌تری نسبت به سرزمین مادر دارند. عمده تلاش‌های جسته و گریخته برای ایجاد مراکز مالی در ایران به دلیل نبود چنین زیرساختی ناکام مانده است؛ چراکه این مراکز بدون این اختیارات، در عمل

هیچ مزیتی نسبت به سایر بخش‌ها و مؤسسات مالی فعال در کشور نخواهند داشت. با توجه به اینکه تلاش‌های قبلی برای ایجاد چنین مرکزی، عمدتاً به دلیل ضعف‌های قانونی، آزادی‌ها و انعطاف‌پذیری‌های لازم و عدم توجه به جنبه‌های بااهمیت ایجاد مراکز مالی است، لذا پیشنهاد این تحقیق تدوین الگو، قوانین و مقررات ایجاد منطقه آزاد مالی توسط بخش‌های تحقیقاتی قانون‌گذاری کشور از جمله مرکز پژوهش‌های مجلس و ایجاد بسترهای مناسب حاکمیتی برای مشارکت در طرح‌های در دست اجرا در این زمینه در کشور است.

پس از رفع این دو چالش اساسی، می‌توان به فکر انتخاب مکان مناسب برای ایجاد مرکز مالی ایران بود. در این زمینه باید فاکتورهای بسیاری در نظر گرفته شود که از مراکز مالی موفق دنیا الگوبرداری شده است. وجود هتل‌های لوکس، مرکز همایش‌ها، رستوران‌های متعدد برای ارایه غذای مناسب، مراکز تفریحی، شهرک‌های مسکونی نزدیک مرکز مالی جهت اسکان کارکنان و مهمانان مرکز مالی، دسترسی به مرکز شهر و پایتخت از طریق اتوبان‌های مناسب، خطوط مترو و قطار شهری، نزدیکی به دسترسی سریع به فرودگاه، دارا بودن محیط گسترده و باز در اطراف مرکز مالی جهت توسعه‌های آتی و غیره تنها بخشی از ویژگی‌های فیزیکی یک مرکز مالی موفق است. با توجه به این مشخصات، دو مکان برای ایجاد مرکز مالی ایران پیشنهاد می‌شود.

در مجموع باید گفت که علت شکل نگرفتن مرکز مالی در ایران، نبود سرمایه نیست بلکه نبود عزم ملی و زیرساخت‌های قانونی و حقوقی، مهم‌ترین موانع محسوب می‌شوند. امید است دستگاه‌های ذی‌ربط با ایجاد زیرساخت‌های قانونی و حقوقی، مقدمات مذاکره بخش خصوصی با مقامات دولتی و حاکمیتی برای ایجاد مرکز مالی در ایران را فراهم سازند.